

kring had opgebouwd. Na zijn terugkeer nu uit Londen, liet Donker na overleg met van Lienden, voorzitter van de vereniging van sociaal-democraten welke in Eindhoven was tot stand gekomen, die vereniging uitnodigingen richten tot alle andere om een of meer afgevaardigden naar Eindhoven te sturen voor een bijeenkomst op 14 januari '45, zulks ter oprichting van een sociaal-democratische organisatie welke het gehele bevrijde Zuiden zou bestrijken. De meeste verenigingen konden die uitnodiging aanvaarden en die, aan welke zulks door gebrek aan vervoer onmogelijk was, deden in elk geval weten dat zij het genomen initiatief toejuichten. In aanwezigheid van minister Burger werd in Eindhoven besloten, de Sociaal-Democratische Vereniging voor Bevrijd Gebied op te richten; zij plaatste zich op de grondslag van het jongste beginselprogramma van de SDAP (het programma uit '37 waarin de landsverdediging was aanvaard en daarmee de waarde van de nationale staat erkend), zulks evenwel met de kanttekening dat de oprichters van de vereniging zich bewust waren dat sinds '37 veel in de wereld was veranderd – impliciet werd daarmee gezegd: er is een nieuw beginselprogramma nodig. Op die basis was een samengaan mogelijk ook met personen als Thomassen, aanhanger van de Nederlandse Volksbeweging en redacteur van *Je Maintiendrai*, die van mening waren dat de SDAP haar tijd had gehad en dat voor het socialisme in Nederland een geheel nieuwe bedding moest worden gegraven. De Sociaal-Democratische Vereniging kreeg een centraal bestuur van tien leden en een dagelijks bestuur bestaande uit Donker voorzitter, Thomassen 'tweede voorzitter', van Lienden secretaris-penningmeester en, opmerkelijk genoeg, een orthodox-hervormd predikant lid: ds. P. A. van Stempvoort uit Eindhoven. Donker werd in de gelegenheid gesteld, de oprichting van de vereniging toe te lichten in een radiotoespraak voor 'Herrijzend Nederland' maar uit zijn concept-tekst werden door het Militair Gezag enkele passages geschrapt die een uitgesproken partij-propagandistisch karakter hadden.

Het dagelijks bestuur van de Sociaal-Democratische Vereniging richtte eind januari (Burger was inmiddels uit het kabinet gezet) een lang memorandum tot Albarda, Burger en van den Tempel¹ dat aandrang op het scheppen van duidelijke gezagsverhoudingen waarin het civiele element zou overheersen (het Militair Gezag heette 'het prototype van een sterk gezag zonder verantwoordelijkheid jegens de openbaarheid'), op aanvaarding van de stelling dat de politieke partijen in hoofdzaak zouden

¹ Exemplaar in (RvO) Collectie-dr. J. van den Tempel, IX.